

Vi Konsumenter

2021-03-07

REMISSYTTRANDE

Diarienummer **N2020/02300**

Näringsdepartementet
Landsbygdsavdelningen
Enheten för djur och livsmedel

Krav på att hålla djur lösgående – konsekvenser, övergångsbestämmelser och andra incitament än lagstiftning (rapport 2019:17)

Vi Konsumenter (VK) eller någon annan konsumentorganisation har inte fått rapporten på remiss. Det är anmärkningsvärt med hänvisning till att en majoritet av svenska konsumenter anser att djurvälstånd är en mycket viktig fråga vid val av livsmedel och konsumentaspekten därför är viktig. Det kan nämnas att VK deltar i Näringsdepartementets nationella nätverk för djurskydd och har beretts möjlighet att yttra sig över Näringsdepartementets förslag till djurhälsoreglering och Jordbruksverkets föreskrifter i anslutningen till djurhälsolagen.

I propositionen till ny djurskyddslag deklarerade regeringen sin ambition att alla djur bör hållas lösgående. Lagstiftningen och utvecklingen har också successivt gått mot ökad lösdrift. Jordbruksverket fick i uppdraget att utreda konsekvenserna och om det fanns andra incitament än lagstiftning för att införa ett totalförbud.

VK anser att:

- Det krävs lösgående djur för att uppfylla djurskyddslagens (SOU 2018:1192) kapitel 2,1 § att djur ska hållas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att deras välfärd främjas
- Lagstiftning är den enda vägen till att alla svenska djur ska hållas lösgående. Andra incitament bedöms inte vara tillräckliga.
- Övergångstidens längd är en avvägning mellan att skapa incitament för omställning och att ge möjlighet till praktisk omställning. 10 år är en lång övergångstid, som riskerar minska motivationen till omställning.
- Rapporten har ett omfattande fokus på ökade kostnader och andra kriterier som anses minska svenskt jordbruks konkurrenskraft och för lite fokus på utvärdering av positiva effekter av lösdrift på djurvälstånd och djurhälsa (bilaga 4) och konsumentperspektivet

- Effekterna på andra hållbarhetsaspekter som effekten på biologisk mångfald och levande landsbygd sviktar
- Målsättningen måste vara att hålla betande djur i skogs – och mellanbygd och i delar av Norrland, snarare än till varje pris upprätthålla mjölkproduktionen i dessa bygder. En omställning från mjölkkor i uppbundna system till lösdrift bedöms i många fall som orealistiskt. Naturbeteskött från nötkreatur och lamm kan vara alternativ
- Övergångstiden bör sättas till max tio år för nötkreatur och hästar och fem år för getter
- Rådgivning bör ge stöd för en långsiktig planering på företagsnivå för övergång till alternativ till uppbundna djur antingen det gäller ombyggnad till lösdrift eller alternativ djurhållning
- Att ekonomiskt stöd till omställning är problematisk eftersom det missgynnar gårdar, som redan har ställt om. Jordbruksverket bör inventera möjligheten till ekonomiskt stöd för långsiktig rådgivning inför omställning av berörda gårdar till ombyggnation alternativt till annan djurhållning

Konsumentaspekten saknas i Jordbruksverkets rapport. I en nyligen genomförd konsumentstudie YouGov svarar 80 % av respondenterna att det är viktig eller ganska viktigt att djuren behandlas väl när det gäller val av livsmedel. 82 procent av 1000 tillfrågade konsumenter svarade även att det är viktigt eller mycket viktigt att produktionsdjuren hålls lösgående. 74 % anser att det är viktigt att djuren vistas utomhus. 79 % anser att det är viktigt att djuren behandlas väl i Sverige. Med den utgångspunkten vill VK avge synpunkter på Jordbruksverkets rapport men begränsar synpunkterna till livsmedelsproducerande djur där konsumenternas förtroende är viktigt.

Fokus i rapporten ligger ensidigt på negativa effekter av införandet av ett totalt förbud mot uppbundna djur. Rapporten hade tjänat på att SLU:s yttrande kring djurhälsa och djurvälstånd ingått i rapporten. Inte minst för att belysa de positiva effekterna av lösgående djur som framgår av SLU:s yttrande. Rapporten är omfattande och innehåller mycket fakta och bedömningar hur många gårdar och djur som bedöms bli berörda av ett totalt krav på lösgående nötkreatur, getter och hästar. Rapporten blir tungläst med hänvisning till upprepningar och långa resonemang kring konsekvenserna.

Mycket av beräkningarna och konsekvensresonemanget utgår från att befintliga mjölkbesättningar bygger om till lösdrift. I många fall är det alternativet orealistiskt. Ombyggnad till lösdrift betyder i många fall att besättningsstorleken måste öka. Det är en stor investering som också kräver mer åkermark, vilket sannolikt inte finns att tillgå. Med hänvisning till nationella miljö kvalitetsmål finns skäl att stimulera till betande djur i skogs - och mellanbygder och delar av Norrland med ofta rik biologisk mångfald. Här kan dikor, stutuppfödning, naturbeteskött och lammproduktion vara ett alternativ till mjölkproduktion även om det skulle minska svensk mjölkproduktion.

Långa övergångstider är problematiska. Erfarenheten är att tio års övergångstid innebär att ingenting händer förrän några få år innan förbudet träder i kraft. Det finns flera exempel när det gäller djurskyddsförordningen och djurskyddsföreskrifter i anslutning till djurskyddslagen från 1988. De sista konventionella burarna för värphöns försvann inte förrän 2004. När det

gäller sinsuggbås så fanns besättningar som inte ställde om förrän i slutet av 90-talet. Kravet på lösgående kor har funnits på dagordningen i många år. För att undvika en motsvarande negativ utveckling anser VK att det krävs en stödjande rådgivning på företagsnivå, där man lägger en långsiktig plan hur företag med uppbundna djur kan ställa om. En sådan rådgivning ska inte vänta utan starta snarast.

VK avstår från att ge detaljsynpunkter på respektive kapitel. Men i kapitlet 6 , Diskussion om övergångsbestämmelser, undantag och andra incitament för omställning 6. 1.4. framför Jordbruksverket att man vid samråd med berörda aktörer att det har lyfts att en möjlig lösning skulle vara att djurhållare med lösgående system skulle undantas kraven i beteslagstiftningen. Jordbruksverket deklarerar att detta är mindre lämpligt eftersom hållning i lösgående system inte kan ses som ett alternativ för att uppnå de djurvälståndsfördelar som beteslagstiftningen medför. Beteskravet är en alltför viktig djurvälstands- och djurhälsofråga för att det ska kunna tas bort och ersättas med lösgående djurhållning. Beteskravet medför också andra fördelar för t.ex. öppna betesmarker som inte kan uppnås om djur i lösgående system undantas från beteskraven. VK uppskattar och ger starkt stöd till den uppfattningen. Det svenska beteskravet är det starkaste mervärdet för svenska mejeriprodukter. Detta styrks av YouGovs konsumentundersökning. Att djuren får vistas ute är mycket viktigt eller viktigt för 72 % av 1000 tillfrågade. Det stämmer väl med en konsumentstudie från Svenskt Kött 2020, där 73 % av de tillfrågade ansåg att god djurhållning innebar utevistelse för djuren. Svenska mjölkbönder och mejeriföretag tar en stor risk om man avvecklar sitt starkaste mervärde, betesrätten för kor, och bidrar till sämre djurskydd i strid med konsumenternas tydliga krav.

Med vänlig hälsning

Gunnela Ståhle

Ordförande Vi Konsumenter